

การใช้วรรณคดีในชั้นเรียนภาษาอังกฤษเพื่อสร้างความเข้าใจ วัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

ปัญชลี วาสนสมลิตี

บทนำ

ในช่วงเวลาสองสามทศวรรษที่ผ่านมา ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงหลายๆ ประการในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (English as a Second Language) และการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (English as a Foreign Language) ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญประการหนึ่งเกี่ยวข้องกับวิธีการสอน (Teaching Methodologies) นั่นก็คือ การเปลี่ยนจากการสอนที่เน้นความรู้ในด้านโครงสร้างของภาษาและไวยากรณ์เป็นการสอนที่เน้นการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารในสถานการณ์จริง กล่าวอีกทางหนึ่งก็คือผู้สอนหันมามุ่งเน้นที่จะสอนให้ผู้เรียนใช้ภาษาในการสื่อความหมายเพื่อสร้างความเข้าใจมากกว่าที่จะเน้นความถูกต้องของการใช้รูปประโยคและไวยากรณ์ ความเปลี่ยนแปลงนี้นำไปสู่การให้ความสำคัญกับบริบทในการใช้ภาษา ดังที่ Singapore Wala (2001) ได้กล่าวไว้ว่าผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีที่สุดในบริบทของการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกันโดยตรงกับความสามารถในการติดต่อสื่อสาร (Communicative Competence) ของผู้เรียนภาษาก็คือเรื่องของความเข้าใจในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา Kramsch (1994) กล่าวว่าความรู้เรื่องวัฒนธรรมในการเรียนรู้ภาษานั้นไม่ได้เป็นเพียงแค่องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของความสามารถในการติดต่อสื่อสารเท่านั้น แต่เป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่มีความสำคัญในตัวเองอย่างสมบูรณ์ทีเดียว ในปัจจุบันนี้ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ภาษาและความเข้าใจในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากำลังได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (Bowers, 1992) ในอดีตนั้น เป้าหมายของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศนั้นอาจจะเป็นเพียงแค่การช่วยให้ผู้เรียนใช้ภาษานั้นได้อย่างถูกต้อง แต่เมื่อพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วอาจจะพบว่า บ่อยครั้งที่การที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนให้ความสนใจที่จะพัฒนาทักษะทางภาษาเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันนั้น ทำให้พวกเขามองข้ามความสำคัญของวัฒนธรรมในการใช้ภาษาของผู้ที่เป็นเจ้าของภาษาไปอย่างน่าเสียดาย (Mueller et al., 1992, p. 57)

บทความนี้จะอภิปรายถึงสาเหตุที่ทำให้การเสริมสร้างให้ผู้เรียนภาษาที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้นมีความสำคัญอย่างมากในชั้นเรียนภาษาอังกฤษเช่นเดียวกับสาเหตุที่ทำให้ผู้สอนภาษาสามารถเลือกใช้วรรณคดีเป็นบทเรียนในชั้นเรียนภาษาอังกฤษเพื่อช่วยให้ผู้เรียนภาษาที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาเพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้บทความนี้จะยังนำเสนอตัวอย่างแบบฝึกหัดจากวรรณคดีที่ผู้สอนภาษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกหัดและกิจกรรมในชั้นเรียนภาษาของตนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้องและด้วยความเข้าใจในทั้งตัวภาษาเองและในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาอย่างแท้จริง

วัฒนธรรมและความเข้าใจวัฒนธรรมหมายถึงอะไร?

Seelye (1984) ให้คำจำกัดความของคำว่าวัฒนธรรมว่า “วัฒนธรรมหมายถึงความคิดกว้างๆ ที่รวมแง่มุมต่างๆ ของชีวิตมนุษย์ทุกด้านเข้าไว้ ตั้งแต่นิทานพื้นบ้านไปจนถึงปลาวาฬแกะสลัก” (A broad concept that embraces all aspects of the life of man, from folk tales to carved whales) (p. 26) ตามคำจำกัดความนี้ คำว่า “วัฒนธรรม” ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ทำและไม่ได้ทำในชีวิตประจำวัน เช่นเดียวกับความประพฤติส่วนตัว รวมถึงความเชื่อพื้นฐาน คุณค่า ความรู้ ความรู้สึก และเจตคติที่รองรับความประพฤติส่วนตัวเหล่านั้นทั้งหมด

Valette (1986) อธิบายว่าความเข้าใจวัฒนธรรม (Cultural Understanding) หมายถึงความสามารถที่ประการด้วยกัน การจะกล่าวว่าผู้เรียนภาษาที่มีความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาอย่างเพียงพอ นั้นหมายความว่าผู้เรียนจะต้องมีความสามารถที่จะ (1) พัฒนาการรับรู้และความรู้อย่างกว้างๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมนั้น (2) รับและปฏิบัติตามมารยาทสังคมที่ถูกกำหนดโดยวัฒนธรรมนั้น (3) เข้าใจความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและวัฒนธรรมของตนเอง และ (4) เข้าใจคุณค่าต่างๆ ในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

อาจจะมองเห็นได้ชัดเจนว่า แท้ที่จริงแล้วเป็นเรื่องยากที่จะกำหนดลงไปอย่างชัดเจนว่าทักษะและความรู้ด้านวัฒนธรรมใดบ้างที่ผู้เรียนภาษาควรจะมี อย่างไรก็ตาม Posthofen (1994) เสนอแนะว่ามีประเด็นบางประเด็นที่ผู้สอนภาษาควรคำนึงถึงเมื่อกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการสอนเรื่องวัฒนธรรมของตน Posthofen เชื่อว่าการสอนที่มุ่งเน้นที่จะพัฒนาความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาของผู้เรียนนั้น ในท้ายที่สุดแล้วจะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถต่างๆ ดังนี้

1. พูดยหรือทำสิ่งต่างๆ ที่เป็นที่ยอมรับของเจ้าของภาษาได้
2. รู้ว่าทำไมสิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงมีความสำคัญหรือเป็นที่ยอมรับของเจ้าของภาษาได้

3. ประเมินคุณค่าของ generalization ของเจ้าของภาษา และ generalization เกี่ยวกับตัวเจ้าของภาษาเองได้

4. รู้ว่าจะสามารถเพิ่มพูนความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของภาษา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านวัฒนธรรมต่างๆ การศึกษาสื่อต่างๆ อย่างใช้ความคิดและวิจารณ์ญาณ และการแสดงความชื่นชมในศิลปะและวรรณคดีต่างๆ ของเจ้าของภาษา

ทำไมผู้สอนจึงควรพัฒนาความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาในชั้นเรียน?

ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ผู้เรียนภาษาจะพบว่าความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการต่างๆ ทำให้เกิดความรู้สึกเสมือนว่าโลกของเรานั้นแคบลงเรื่อยๆ ดังนั้นความเข้าใจผู้คนที่แตกต่างกันไปจากตัวเราเองจึงได้กลายเป็นคุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของการเป็นพลเมืองในหมู่บ้านโลก (global village) เล็กๆ นี้ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่พัฒนาการทางด้านสมรรถภาพทางภาษานั้นควรจะดำเนินควบคู่ไปกับพัฒนาการด้านความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาที่ผู้เรียนภาษากำลังเรียนรู้อยู่ กล่าวอีกทางหนึ่งก็คือ เป้าหมายของการเรียนการสอนภาษาควรจะเป็นการพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสารในสถานการณ์จริงและการสร้างความเข้าใจในคุณค่าของวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาไปพร้อมๆ กัน (Bowers, 1992) การเรียนการสอนประเภทนี้จะช่วยปลูกฝังความเชื่อพื้นฐานให้กับผู้เรียนว่า ผู้คนควรจะได้รับเคารพและการปฏิบัติที่ดีโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านอายุ เชื้อชาติ เพศ ศาสนา หรือสถานภาพทางสังคม ดังที่ Beiger (1996) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้าง “การรับรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของปัจเจกบุคคล โดยเน้นที่ความเข้าใจระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์” (p. 308)

McKay (1987) เชื่อว่าการศึกษาวัฒนธรรมต่างประเทศนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจผู้คนที่แตกต่างไปจากตนเองได้ดีขึ้น และพัฒนาสิ่งที่เรียกว่า “ความอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม (a tolerance for cultural differences)” (p. 531) เป็นเรื่องที่มีมองเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การมีโอกาสได้สัมผัสและเรียนรู้วัฒนธรรมของผู้อื่นนั้นจะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างผู้คนได้ นอกจากนี้ผู้เรียนจะยังได้มีโอกาสสำนึกว่าคนอื่น ๆ ล้วนแล้วแต่มีอดีตและมรดกตกทอดต่างๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของพวกเขา นอกจากนี้ผู้เรียนยังจะได้มีโอกาสทำความเข้าใจว่าวิธีการที่ผู้อื่นคิดและปฏิบัติอาจจะเหมือนหรือแตกต่างไปจากสิ่งที่ผู้เรียนคิดหรือปฏิบัติก็ได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนลดความกังวลและอคติต่างๆ ที่มีต่อผู้คนที่แตกต่างไปจากตนเองได้ (Flores & Hadaway, 1986) ดังนั้นจึงเป็นที่คาดหมายว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับ

วัฒนธรรมของเจ้าของภาษาจะช่วยเปิดโลกทัศน์ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเปิดกว้างกว่าที่เคยเป็น และท้ายที่สุดจะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสหันกลับมาศึกษาและทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมของตนเอง ทั้งนี้ Valdes (1986) อธิบายว่า การเปรียบเทียบวัฒนธรรมของตนเองกับวัฒนธรรมอื่นนั้น จะทำให้เกิดการพิจารณาถึงคุณค่าต่างๆ ในวัฒนธรรมของตนที่ก่อนหน้านี้ตนได้ยอมรับโดยไม่ได้พิจารณาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อน กล่าวในอีกทางหนึ่งก็คือความเข้าใจวัฒนธรรมของผู้อื่น นั้นมีความสำคัญอย่างมากต่อความเข้าใจวัฒนธรรมของตนเอง

นอกจากนี้ Ronnqvist & Sell (1994) ยังได้ชี้ให้เห็นว่าการที่ผู้เรียนมีความคุ้นเคยกับ วัฒนธรรมของเจ้าของภาษาเป็นอย่างดีนั้นจะทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียน ซึ่งจะมีผลอย่างมากต่อผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายของการเรียนรู้ภาษาของตน เนื่องจากการที่ผู้เรียนได้รับข้อมูลทางด้าน วัฒนธรรมของผู้สอนภาษาอาจจะทำให้ผู้เรียนบางคนมีความปรารถนาที่จะประพฤติตนให้เหมือนกับตัวเจ้าของภาษาเอง หรือเกิดแรงจูงใจที่เรียกว่า integrative motivation ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศมากกว่าแรงจูงใจ ประเภทอื่นๆ (Ellis, 1995)

การยอมรับในความสำคัญของความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาทำให้ผู้สอนภาษา มีหน้าที่ที่จะต้องจัดการเรียนการสอนที่ไม่เพียงแต่พัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยัง พัฒนาความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาไปในเวลาเดียวกันอีกด้วย ไม่ว่าจะการเรียน การสอนภาษานั้นจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่มีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาของชุมชนหรือไม่ก็ตาม ผู้เรียนก็จำเป็นต้องได้รับโอกาสที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและตัว เจ้าของภาษาเองผ่านสื่อการเรียนการสอนที่ครอบคลุมเนื้อหาด้านวัฒนธรรมไว้ด้วย ซึ่งไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ยากหรือลำบากแต่อย่างไรโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาว่าสื่อต่างๆ ที่ใช้ในการเรียน การสอนในปัจจุบันนี้ล้วนแล้วแต่เป็น authentic materials ที่ล้วนแต่มีเนื้อหาเกี่ยวกับตัวเจ้าของภาษา และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษารวมอยู่ อย่างไรก็ตาม Omaggio Hadley (1993) ได้ชี้ให้เห็นถึงเหตุผลสามประการว่าทำไมผู้สอนภาษาถึงหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาในการ สอนของตน ประการแรกก็คือ ผู้สอนอาจรู้สึกว่าการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรมนั้นเป็นเรื่องที่ต้อง ใช้เวลา ซึ่งผู้สอนไม่มีเวลาเพียงพอเนื่องจากจำเป็นต้องใช้เวลาทั้งหมดที่มีในการพัฒนาทักษะและ สมรรถภาพทางภาษาของผู้เรียนซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นกว่าก่อน ผู้สอนบางคนอาจจะหวังว่าผู้เรียนคงจะ ได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาด้วยตนเองในภายหลังเมื่อพวกเขามีสมรรถภาพ และทักษะทางภาษาเพียงพอแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องน่าเศร้าเมื่อคิดว่าสำหรับผู้เรียนจำนวนมากแล้ว โอกาสในภายหลังนี้ไม่เคยมาถึงเขาเลย ประการที่สอง ผู้สอนบางคนอาจมีความเชื่อที่ผิดว่า ตนเองไม่มีความสามารถพอเพียงที่จะสอนเรื่องวัฒนธรรมได้เนื่องจากตนมีความรู้ที่จำกัด และ

สำหรับประการสุดท้ายนั้น ในบางกรณีผู้สอนบางคนอาจพยายามหลีกเลี่ยงการเรียนการสอนวัฒนธรรมเพราะเชื่อว่าการเรียนการสอนเรื่องนี้จะทำให้ต้องรับมือกับทัศนคติหรือปฏิกิริยาในทางลบของผู้เรียนที่มีต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของตนเอง

วรรณคดีหมายถึงอะไร?

ถึงแม้จะมีนักวิชาการ นักวิจัย และครูผู้สอนภาษาที่ได้อภิปรายถึงการใช้วรรณคดีในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศจำนวนมาก แต่น้อยครั้งที่จะมีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า "วรรณคดี" อย่างชัดเจน Valdes (1986) เป็นผู้หนึ่งที่ได้พยายามให้คำจำกัดความของคำว่าวรรณคดีว่าหมายถึง "นิยาย บทละคร บทกวี หรือความเรียงฉบับสมบูรณ์ที่เขียนขึ้นสำหรับคนอ่านที่เป็นเจ้าของภาษาที่มีการศึกษา และเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นชีวิตอย่างเป็นอยู่จริง" (p. 138)

Gajdusek (1988) ระบุว่าวรรณคดีนั้นหมายถึงนิยาย บทกวี และบทละครร่วมสมัยขนาดสั้นที่เป็นเรื่องแต่งขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมเป้าหมาย (target culture) อย่างไรก็ดี สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนว่าคำจำกัดความของทั้ง Valdes และ Gajdusek นั้นเน้นที่ประเภทของวรรณคดี ในขณะที่คำจำกัดความอื่นๆ อาจมุ่งเน้นธรรมชาติของวรรณคดีที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ แทนที่จะกล่าวถึงประเภทต่างๆ ของวรรณคดี ตัวอย่างเช่น Pugh (1989) ซึ่งเป็นผู้ให้คำจำกัดความคำว่าวรรณคดีว่า "วรรณคดีคืองานเขียนที่สะท้อนให้เห็นถึงแง่มุมบางอย่างของประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์อย่างลึกซึ้งและมีคุณภาพ โดยจะสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์เหล่านี้จากมุมมองของผู้สังเกตการณ์ที่มีความละเอียดรอบคอบและเฉลียวฉลาด" (p. 321)

เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ในบทความนี้ คำว่า "วรรณคดี" หมายถึง งานเขียนแสดงความรู้สึกลึกซึ้งและจินตนาการที่สามารถได้รับการพิจารณาว่าเป็นงานศิลปะได้ ในด้านของประเภทของวรรณคดีนั้น วรรณคดีอาจอยู่ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสั้น นวนิยาย บทกวี บทละคร หรือแม้กระทั่งนิทานหรือนิทานพื้นบ้านสำหรับเด็ก รวมทั้งชีวิตประวัติและอัตชีวประวัติ วรรณคดีในที่นี้ไม่รวมถึงงานเขียนเพื่ออรรถประโยชน์ เช่น ตำรา คู่มือ วารสาร หรือ หนังสือพิมพ์ ในด้านของลักษณะตามธรรมชาติของวรรณคดีนั้น ผู้เขียนเห็นพ้องกับ Valdes ว่าวรรณคดีนั้นควรสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตที่เกิดขึ้น ณ ที่ใดที่หนึ่ง ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับมุมมองของ Valdes ที่ว่าวรรณคดีนั้นควรจะเป็นสิ่งที่สร้างความรื่นรมย์ให้กับผู้อ่านที่เป็นเจ้าของภาษาและเป็นผู้ที่มีการศึกษาเท่านั้น ในความเป็นจริงแล้ว วรรณคดีควรจะเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถชื่นชมในอรรถรสได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้นั้นจะใช้ภาษาอะไรเป็นภาษาแม่และมีการศึกษา

อยู่ในระดับใด นอกจากนี้ผู้เขียนก็ยังมีความเห็นขัดแย้งกับ Gajdusek ที่ว่าวรรณคดีควรเป็นงานเขียนที่มีขนาดสั้นและเป็นงานเขียนร่วมสมัยอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเรื่องยากที่จะให้คำจำกัดความของคำว่า "วรรณคดี" คำจำกัดความของคำว่าวรรณคดีนี้มีความหลากหลายอย่างมากและผู้ที่ให้คำจำกัดความของคำคำนี้ไว้ ก็ต้องเผชิญกับความเห็นที่ขัดแย้งกัน เช่นเดียวกับที่ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับคำจำกัดความของคำว่า วรรณคดีของ Valdes และ Gajdusek ในบางประเด็นดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ทำไมจึงควรใช้วรรณคดีในการเสริมสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา?

วรรณคดีไม่ได้เป็นเพียงแค่ภาพสะท้อนของประสบการณ์ของบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวทางวัฒนธรรมของผู้เขียนอีกด้วย ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าวรรณคดีนั้นสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนภาษาได้มีโอกาสสำรวจและเรียนรู้วัฒนธรรมของผู้อื่น Valdes (1986) อ้างว่าหน้าที่หลักหน้าที่หนึ่งของวรรณคดีคือการเป็นสื่อที่เป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมของผู้ที่ใช้ภาษาที่ใช้ในการเขียนวรรณคดีเรื่องนั้นๆ ด้วยเหตุนี้ การทำความเข้าใจวรรณคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่งจึงหมายถึงการใช้วิจารณญาณพิจารณาคุณค่าต่างๆ ที่แทรกอยู่ในเนื้อเรื่องซึ่งคุณค่าเหล่านี้อาจจะไม่จำเป็นจะต้องได้รับการพูดถึงไว้อย่างชัดเจน แต่เป็นสิ่งที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงไว้อ้อมๆ ให้ผู้อ่านตีความเองก็เป็นได้ โดยทั่วไปแล้ว คุณค่าและความเชื่อต่างๆ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมักจะสะท้อนให้เห็นอยู่ในวรรณคดีเกือบทุกเรื่อง แม้กระทั่งในกรณีที่คุณค่าและความเชื่อของตัวผู้เขียนเองจะแตกต่างไปจากคุณค่าและความเชื่อของคนอื่นๆ ในกลุ่มนั้นๆ ก็ตาม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การช่วยให้ผู้เรียนมีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา โดยนำวรรณคดีมาเป็นบทเรียนนั้นอาจมีอิทธิพลต่อการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน ซึ่งจะมีผลอย่างมากต่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ภาษา Ronnqvist & Sell (1994) ชี้ให้เห็นว่าการอ่านวรรณคดีในภาษาที่เป็นเป้าหมายในการเรียนรู้นั้นจะให้ประสบการณ์ตรงที่มีคุณค่าอย่างแท้จริงและเป็นประสบการณ์ที่สามารถสร้างให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างง่ายๆ ซึ่งประสบการณ์นี้แท้ที่จริงแล้วคือการสร้างและทำความเข้าใจความเกี่ยวพันระหว่างสำนวนและรูปประโยคตามหลักภาษาศาสตร์เข้ากับบริบทในสถานการณ์ต่างๆ และบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นการอ่านวรรณคดีจึงถือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจกับบริบท (contextualization) โดยมีรากฐานอยู่บนความรู้ทางด้านวัฒนธรรมที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีในการทำ ความเข้าใจเนื้อเรื่องของวรรณคดีที่ตนเองอ่านอยู่ ซึ่งบริบทนี้นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความ

สนใจที่จะติดตามเรื่องราวต่างๆ ในวรรณคดีที่อาจทำให้พวกเขารู้สึกสนุกสนานหรือประทับใจแล้ว บริบทนี้ยังถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ไม่อาจขาดได้ในการเรียนการสอนภาษาที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุผลสูงสุดเนื่องจากบริบทจะช่วยลดหรือกำจัดความไม่เหมือนจริง (artificiality) ความไม่ต่อเนื่อง สอดคล้องกัน (fragmentation) และการฝึกฝนในเรื่องเดิมซ้ำไปซ้ำมา (mechanical practice) ซึ่งถือเป็นจุดอ่อนของการเรียนการสอนที่เน้นโครงสร้างและหลักไวยากรณ์ของภาษาเป็นหลัก

ผู้สอนใช้วรรณคดีในการสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้อย่างไร?

วิธีการที่ผู้สอนจะจัดทำบทเรียนวรรณคดีที่ช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้มากขึ้นกว่าเดิม มีดังต่อไปนี้

1. ผู้สอนต้องเลือกวรรณคดีที่ใช้ภาษาที่มีความเหมาะสมกับระดับความสามารถหรือสมรรถภาพทางภาษาเป้าหมายของผู้เรียน เนื่องจากวรรณคดีที่ใช้ภาษาที่ยากเกินระดับความสามารถของผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ท้อถอย และหมดกำลังใจที่จะเรียนได้

2. ผู้สอนต้องเลือกใช้วรรณคดีที่มีเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมของตัวเอง ทั้งนี้การใช้วรรณคดีที่มีเนื้อหาแปลกใหม่เกินไปอาจทำให้ผู้เรียนมีปัญหาในการทำ ความเข้าใจกับเนื้อหานั้นๆ ได้ นอกจากนี้วรรณคดีที่มีเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับว่าถูกต้องดีงามหรือมีความเหมาะสมกับเพศและวัยของผู้เรียนอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจผิด และลอกเลียนพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับในวัฒนธรรมของตนเองได้

3. ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ และทำความเข้าใจกับเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่สอดแทรกอยู่ในวรรณคดีที่อ่านในชั้นเรียน นอกจากนี้ผู้สอนอาจเลือกใช้แบบฝึกหัดหรือกิจกรรมในชั้นเรียนที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของตัวเองและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

กล่าวโดยสรุปก็คือ ในการพิจารณาเลือกวรรณคดีที่จะนำมาใช้เป็นบทเรียนนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบด้านเนื้อหาทางวัฒนธรรมอย่างรอบคอบเพื่อให้มั่นใจว่า บทเรียนวรรณคดีที่ใช้นั้นมีความเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ สิ่งที่คุณควรคำนึงถึงมีดังต่อไปนี้

- วัตถุหรือสิ่งของที่มีอยู่ในสังคมหนึ่ง แต่อาจจะไม่มีอยู่ในสังคมอีกสังคมหนึ่งก็ได้
- สุภาษิต คำพังเพย และสำนวนต่างๆ ที่แสดงให้เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมต่างๆ
- โครงสร้างของสังคม บทบาท และความสัมพันธ์ต่างๆ ของคนในสังคม

- ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนงานเทศกาลต่างๆ
- คุณค่า และความเชื่อในด้านต่างๆ รวมถึงความเชื่อในด้านโชคลาง
- สถาบันทางสังคม
- กฎและข้อห้ามในสังคม
- คำอุปมา อุปมัย และความหมายแฝงต่างๆ
- อารมณ์ขัน

นอกจากนี้ สิ่งที่คุณสอนควรจะพิจารณาก็คือ ประเภทต่างๆ ของวรรณคดี ตัวอย่างเช่น ผู้สอนจะต้องทราบว่าผู้เรียนจะเข้าใจหรือไม่ว่าเรื่องที่ตนอ่านนั้นเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องที่แต่งขึ้นมา ด้วยเหตุผลบางประการ ผู้เรียนจะทราบหรือไม่ว่าตนไม่ต้องเชื่อในสิ่งที่อ่านทั้งหมดแต่สามารถตั้งคำถาม วิเคราะห์และตีความเรื่องที่อ่านได้ ทั้งนี้เพื่อให้บทเรียนวรรณคดีที่มีประสิทธิภาพสูงสุดนั่นเอง

ตัวอย่างกิจกรรมในชั้นเรียน

เพื่อเป็นการยกตัวอย่างกิจกรรมที่คุณสอนสามารถใช้ในชั้นเรียนของคุณเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและวัฒนธรรมของตนเองดีขึ้น ผู้เขียนขอยกตัวอย่างโดยใช้เรื่องสั้น เรื่อง "Grandma, Please Don't Come" ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับชายหนุ่มจากเปอร์โตริโกที่เดินทางไปแสวงหาชีวิตใหม่ที่ดีกว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา เขาได้เขียนจดหมายเล่าเรื่องราวชีวิตที่เขาพบและพยายามห้ามไม่ให้ย่าของเขาเดินทางมาที่อเมริกาเนื่องจากเขาได้ค้นพบแล้วว่าชีวิตในอเมริกาไม่ได้เป็นอย่างที่พวกเขาเคยใฝ่ฝันไว้

กิจกรรมที่ 1: การรับรู้ทางวัฒนธรรม (Cultural Awareness)

ผู้เรียนอ่านประโยคและพิจารณาว่าข้อความที่อ่านนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั่วไป (Typical) หรือเป็นสิ่งที่ผิดปกติ (Unusual) ในสหรัฐอเมริกา โดยใช้ความรู้และความเข้าใจวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายคำตอบ

1. Parents live on the money their children regularly send them.
2. Parents live separately from their grown children.
3. People live in the buildings higher than two stories.
4. People use the subway as their main means of transportation.
5. People can be beaten if they speak languages other than English.

กิจกรรมนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้วิจารณญาณของตนในการวิเคราะห์วัฒนธรรม รวมถึงคุณค่าและความเชื่อบางประการของเจ้าของภาษา ซึ่งจะเป็นการทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพิจารณาว่าตนเองนั้นมีความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษามากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ กิจกรรมนี้ยังจะช่วยให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนคนใดที่ไม่มีความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา หรือมีแต่น้อย เพื่อที่ผู้สอนจะได้จัดกิจกรรมเสริมอื่นๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเพิ่มขึ้น

กิจกรรมที่ 2: การเปรียบเทียบวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและวัฒนธรรมของตนเอง (Comparison and Contrast of Target and Own Cultures)

ผู้สอนอาจใช้แบบฝึกหัดในกิจกรรมที่หนึ่งซ้ำอีกครั้ง โดยให้ผู้เรียนเปรียบเทียบข้อมูลทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับวัฒนธรรมของตัวเอง โดยพิจารณาว่าวัฒนธรรมทั้งสองนั้นมีความเหมือนหรือความแตกต่างกันในประการใดบ้าง และผู้สอนยังอาจให้ผู้เรียนยกตัวอย่างสถานการณ์ในวัฒนธรรมของตนเองประกอบ นอกจากนี้ผู้สอนอาจขยายกิจกรรมนี้ต่อ เช่น โดยการให้ผู้เรียนอภิปรายว่าวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของผู้เรียนนั้น ผู้เรียนจะสามารถรับมาเป็นวัฒนธรรมของตนเองได้หรือไม่และมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสหันกลับมาองดูวัฒนธรรมของตนเอง ที่ผู้เรียนอาจจะมองข้ามไปหรือไม่เคยให้ความสนใจมาก่อน ดังนั้นผู้เรียนจึงไม่เพียงแต่จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาเพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่จะยังมีโอกาสทำความเข้าใจลึกซึ้งเรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมของตนเองดีขึ้นอีกด้วย

กิจกรรม 3: การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion)

ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน โดยให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มอ่านข้อความที่ยกมาจากเรื่องที่อ่าน และอภิปรายสิ่งที่ผู้เรียนคิดว่าผู้เขียนเรื่องต้องการจะสื่อถึงผู้อ่านโดยให้เหตุผลว่าทำไมผู้เรียนจึงคิดว่าเป็นเช่นนั้น

1. "We come to New York young and leave old and tired. All the fun and joy of life extracted from us by *the hurry-up machine way of living.*"
2. "In Puerto Rico, *nobody pushes you.* You walk slowly as if the day had 48 hours."
3. "'*American way of life*' has taken out of us the best of our energies to reach that dream."

4. "Something called *Imperialism* sees to it that these things (need, poverty, discrimination, economic, and cultural oppression) are not wiped out."

กิจกรรมนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้วิจารณญาณของตนวิเคราะห์ข้อมูลทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาเพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้น นอกจากนี้การได้มีโอกาสใช้วิจารณญาณของตนในการสร้างสมมุติฐาน ดีความ วิเคราะห์ และหาเหตุผลมาสนับสนุนข้อสรุปที่ได้จะช่วยพัฒนาทักษะในการคิดอย่างวิเคราะห์วิจารณ์ (critical thinking skills) ของผู้เรียนไปในเวลาเดียวกันด้วย

บทสรุป

การนำวรรณคดีมาใช้ในชั้นเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศนั้น เชื่อว่าจะทำให้บังเกิดผลดีกับตัวผู้เรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาซึ่งได้กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจนกระทั่งอาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้เป้าหมายของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้นไม่ใช่แค่เพียงการช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารได้อย่างถูกต้องเท่านั้น แต่ยังเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาเพียงพอที่จะสามารถใช้ภาษาเป้าหมายในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ในสถานการณ์ต่างๆ และตามวาระต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและด้วยความเข้าใจ จึงจะสามารถกล่าวได้ว่าผู้เรียนผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาเป้าหมายอย่างแท้จริง

ถ้าเป้าหมายหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษคือการเปิดโลกทัศน์ให้กับผู้เรียน ผู้สอนสามารถบรรลุเป้าหมายนี้ได้โดยการเลือกใช้บทเรียนจากวรรณคดีที่มีความเหมาะสมทั้งในเรื่องของความยากง่ายของภาษาที่ใช้ เนื้อหา ความน่าสนใจสำหรับผู้เรียน และข้อมูลทางวัฒนธรรมที่แทรกอยู่ ด้วยวิธีการนี้ อาจกล่าวได้ว่าคงไม่ใช่เรื่องเกินความคาดหวังของผู้สอนที่ต้องการเห็นผู้เรียนของตนได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์และช่วยเสริมสร้างความเข้าใจทั้งตัวภาษาเป้าหมายเองและความเข้าใจในตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของภาษา ซึ่งความเข้าใจนี้จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องและด้วยความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- Beiger, E. (1996). Promoting multicultural education through a literature-based approach. *The Reading Teacher*, 49, 308-312.
- Bowesr, R. (1992). Memories, metaphors, maxims, and myths: Language learning and cultural awareness. *The ELT Journal*, 46, 29-37.

- Ellis, R. (1995). *The Study of second Language Acquisition*. Oxford : Oxford University Press.
- Flores, V., & Hadaway, N. L. (1986). *Bridging linguistic and cultural differences through reading: Multiethnic literature in the classroom*. Paper presented at the annual meeting of the Southwest Regional Conference of the International Reading Association, San Antonio, Texas.
- Gajdusek, L. (1988). Toward wider use of literature in ESL: Why and how. *TESOL Quarterly*, 22, 227-255.
- Kramsch, C. (1994). *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- McKay, S. (1987). Literature in the ESL classroom. *TESOL Quarterly*, 16, 529-536.
- Mueller, M., Goutal, B., Herot, C., & Chessid, I. (1992). A step toward cultural literacy: Language through literature. In *Teaching languages in college: Curriculum and content*. Lincolnwood, IL: National Textbook Company.
- Omaggio Hadley, A. (1993). *Teaching foreign language in context*. Boston: Heinle & Heinle.
- Posthofen, R. (1994). Bridging the gap: Teaching culture in the foreign language classroom. Washington, DC: ERIC Clearinghouse on Language and Linguistics.
- Pugh, S. (1989). Literature, culture, and ESL: A natural congruence. *Journal of Reading*, 32, 320-329.
- Ronqvist, L. & Sell, R. (1994). Teenage books for teenagers: Reflections on literature in language education. *The ELT Journal*, 48, 125-131.
- Seeyle, N. H. (1984). *Teaching cultures: Strategies for intercultural communication*. Lincolnwood, IL: National Textbook Company.
- Singapore Wala, D. A. (2001). *Using literature and discovery learning methods to teach grammar*. Paper presented at the 36th Annual RELC Seminar, Singapore.
- Valdes, M. J. (1986). Culture in literature. In J. M. Valdes (Ed.), *Culture bound: Bridging the cultural gap in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

Valette, R. M. (1986). The culture test. In J. M. Valdes (Ed.), *Culture bound: Bridging the cultural gap in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.